

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ

Η κρυφή γοητεία της επανάστασης

Η επανέκδοση του κλασικού δοκιμίου «**Ο επαναστατημένος άνθρωπος**» φέρνει τον γάλλο συγγραφέα σε επαφή με τη νεότερη γενιά

Ο Αλμπέρ Καμύ φωτογραφημένος το 1946 στο γραφείο του στην εφημερίδα «Combat», όπου εργάστηκε την περίοδο 1944-1947

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗ

Αν ζούσε ο Αλμπέρ Καμύ θα συμπλήρωνε εφέτος στις 7 Νοεμβρίου τα 100. Ο παράλογος θάνατός του στις 4 Ιανουαρίου 1960 τον βρήκε στα 47 του χρόνια, σε πλήρη συγγραφική ακμή και στο ζενίθ της φήμης του (τρία χρόνια ωρίτερα είχε τιμηθεί με το βραβείο Νομπέλ. Ήταν ο νεότερος συγγραφέας μετά τον Κίπλινγκ ο οποίος το είχε λάβει). Σκοτώθηκε σε αυτοκινητικό δυστύχημα όταν το αυτοκίνητο στο

οποίο επέβαινε, και που το οδηγούσε ο γιος του Γκαλιμάρ, του εκδότη του, έξω από το Γτι Βιλμπλεβέν της επαρχίας Υόν, έπεσε πάνω σε ένα δένδρο.

Η απώλεια προκάλεσε σοκ. Εύλογα ο κόσμος των γραμμάτων, οι διανοούμενοι και οι πολυπληθείς αναγνώστες του περίμεναν και άλλα σπουδαία έργα από τον Καμύ, αν σκεφτεί κανείς πως όταν έγραψε τον *Ξένο* (από τα κορυφαία μυθιστορήματα του 20ού αιώνα) ήταν μόλις 29 ετών.

Η επέτειος είναι σημαντική για τη

Γαλλία, αλλά και για την υπόλοιπη Ευρώπη – και για την Ελλάδα φυσικά. Η επίδραση του Καμύ, παρά τη σφοδρή πολεμική που άσκησε εναντίον του στη δεκαετία του 1950 ο – κάποτε φίλος και «συνδοιπόρος» του – Σαρτρ, υπήρξε εντονότατη. Σε αντίθεση όμως με του Σαρτρ, το έργο του Καμύ αποδείχθηκε ανθεκτικότερο και συνεκτικότερο. Τα τελευταία χρόνια το ανακαλύπτει η νεότερη γενιά των αναγλωστών, ενώ το διαβάζουν ξανά και εκείνοι που το αγάπησαν στα νιάτα τους, για να διαπιστώσουν στην ωριμότητά τους ότι ο συγγραφέας αυτός είναι περισσότερο επίκαιρος από ποτέ. Ίσως την καλύτερη απόδειξη να αποτελεί το εκτενέστατο δοκίμιο του *Ο επαναστατημένος άνθρωπος* το οποίο επανεκδίδεται σε νέα μετάφραση από τις εκδόσεις Πατάκι.

Ο *Επαναστατημένος άνθρωπος*, που για πρώτη φορά μεταφράστηκε ωραία στη γλώσσα μας από την Τζούλια Τσακίρη, κυκλοφόρησε το 1971 από τις εκδόσεις Μπουκουμάνη, 20 χρόνια μετά την έκδοσή του στη Γαλλία.

Συνέχεια στη σελ. 2

Εκεί όπου η διάνοια είναι αδελφή του φωτός

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗ

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Ο επαναστα-
τημένος
άνθρωπος

Μετάφραση Νίκη
Καρακίτσου-
Ντουζέ, Μαρία
Κασαμπαλόγλου
-Ρομπλέν.
Εκδόσεις Πατάκη,
2013, σελ. 490.
Θα κυκλοφορήσει
προσεχώς

Συνέχεια από σελ. 1

Το δοκίμιο, έλεγαν παλιά, γερνάει πολύ πιο γρήγορα από άλλα πεζογραφικά είδη – το μυθιστόρημα λ.χ. Ο Καμύ τους διαψεύδει. Αυτό δεν είναι μόνο ένα βιβλίο για την εξέγερση, την επανάσταση και τις προφητείες της, την τρομοκρατία και τον μηδενισμό. Είναι και μια ακτινογραφία του ευρωπαϊκού πνεύματος που καλύπτει την περίοδο από τη Γαλλική Επανάσταση ως τα πρώτα χρόνια μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου – χωρίς να λείπουν οι αναφορές στον ελληνορωμαϊκό και στον χριστιανικό κόσμο.

Ο Καμύ εξετάζει την αστική και την επαναστατική προφητεία, την πολιτική ουτοπία του Μαρξ αλλά και την αποτυχία της. Διαβάζει κανείς το κεφάλαιο «Η απιστοχία της προφητείας» για να θυμηθεί ότι την Ιστορία δεν την «τερμάτισε» ο θορυβοποιός Φουκουγιάμα μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου αλλά ο Χέγκελ σχεδόν δύο αιώνες νωρίτερα, το 1807. Ερμηνεύοντας και προσαρμόζοντάς τον στο δικό του σύστημα ο Μαρξ προφήτευε τη λύση του μυστηρίου της Ιστορίας.

Ο Καμύ μας θυμίζει τη στενή σχέση της κουλτούρας με την ανάπτυξη των ιδεών, όπως λ.χ. ότι ο καθρέφτης του ρώσου μηδενιστή Πιζάρφ είναι ο πρωταγωνιστής στο μυθιστόρημα του Τουργκένιεφ *Πατέρες και παιδιά*, όπου για πρώτη φορά αποκτά υπόσταση και περιεχόμενο ο μηδενισμός. Τα κεφάλαια όπου εξετάζονται οι θεωρίες των αναρχικών, των τρομοκρατών και των επαναστατών είναι αποκαλυπτικά και σήμερα. Κανένας Μεσογειακός πριν από τον Καμύ δεν ανέλυσε τον Ντοστογιέφσκι

Η εφεινή επέτειος των 100 χρόνων από τη γέννηση του Αλμπέρ Καμύ είναι σημαντική για ολόκληρη την Ευρώπη, καθώς η επίδρασή του υπήρξε εντονότατη και το έργο του ανθεκτικό στον χρόνο

με τη δική του πρωτοτυπία. Ή τον Νίτσε, αλλά και τον Σίρνερ και τον Μπακούιν. Διαβάστε τους *Δαιμονισμένους* του Ντοστογιέφσκι, αυτό το σκοταδιστικό αριστούργημα, και θα τους δείτε ολοζώντανους μπροστά σας.

Η σκέψη του μεσημεριού

Ο Καμύ αναδεικνύει ως ύψιστη αξία της ζωής και του πνεύματος την ηθική – και οι ηθικές αξίες είναι επίσης υπερβατικές. Επαναστάτης είναι, ή μπορεί

να είναι, αυτός που λείει όχι. Δεν μπορούμε ωστόσο να ξεκινάμε από το απόλυτο για να διαμορφώσουμε το πραγματικό. Αυτό είναι το δράμα του 20ού αιώνα, η βαθύτερη αιτία για τις εκατόμβες του και τον ιστορικό απολυταρχισμό που τον τυράννησε. Υπάρχει όμως, μας λέει, μια αόρατη επιθυμία της ανθρώπινης φύσης που το μυστικό της φυλάγεται στη Μεσόγειο, εκεί όπου η διάνοια είναι αδελφή του έντονου φωτός. Αυτή είναι η «σκέψη του μεσημεριού» – την οποία αργότερα ο Ελύτης είπε «πλιακιά μεταφυσική» – και ο αγώνας ανάμεσα στο μεσημέρι και τα μεσάνυχτα.

Η Μεσόγειος ήταν το παρελθόν της Ευρώπης. Ο Καμύ όμως μας λέει πως είναι η ελπίδα και το μέλλον της, η

απάντηση στη σκοτεινιά του απόλυτου, στον αστικό μηδενισμό και στον καισαρικό σοσιαλισμό. Ετσι μόνο θα απαλλαγούμε από τη γερμανική ιδεολογία που μεταβάλλει τη δράση σε καθαρή κατάκτηση, και κατά συνέπεια σε τυραννία. Οι πολιτικές αξίες λοιπόν είναι ευθέως συνδεδεμένες με τις ηθικές αντίστοιχες – και οι τελευταίες με τον νόμο του μέτρου που ορίζει και την ανθρώπινη συνθήκη, τη δύναμή μας να υπερβαίνουμε τον παραλογισμό της ύπαρξης και τις αντινομίες που προκύπτουν από αυτόν, αν θέλουμε να αφήσουμε πίσω μας ό,τι ο Ρεμπό αποκάλεσε «εποχή των δολοφόνων».

Το πολυεπίπεδο αυτό βιβλίο απαιτεί γνώση σε βάθος της ιστορίας των ιδεών δύο αιώ-

νων, μια γενική εικόνα του αρχαίου κόσμου και τη δυνατότητα να παρακολουθήσει κανείς τον συγγραφέα σε τούτη τη γοητευτική ποίηση των ιδεών που αναδεικνύεται από τη λαμπρότητα της σκέψης και την ακραία ευαισθησία του, οι οποίες σοφά συνδυασμένες καθιστούν το έργο πρωτότυπο ή αλλιώς (καθώς λέγεται) προφητικό. Έργο όπου η υψηλή λογοτεχνία, η αισθαντικότητα και η βιωματική μεταστοιχείωση της γνώσης συνυπάρχουν αρμονικά και μας λένε όχι μόνο πώς προέκυψε η σύγχρονη Ευρώπη αλλά και πώς θα έπρεπε ή θα μπορούσε να είναι. Και αυτό στη σημερινή εποχή όπου το κάθε τι έχει καταστεί αναλώσιμο αποκτά ακόμη μεγαλύτερη αξία.